

TALIJSKA DRAMA

“Umjetne inteligencije u wellnessu”: Crna komedija koja progovara o ozbiljnim temama

Kim Cuculić

28. veljača 2023 08:25

Riječ je o trećem dijelu Nicodemove »Trilogije umjetne inteligencije«, koju još čine komadi »Rider, baka i U.I.« te »Bonsai ima kratke grančice«. Njima se Giuseppe Nicodemo, glumac ansambla TD-a, predstavlja i kao zanimljiv pisac

POVEZANE VIJESTI

- Dram(m)a centar Zajc: Premijerno izvedene "Umjetne inteligencije u wellnessu"
- Giuseppe Nicodemo uoči riječke premijere: "Cijela ta priča oko umjetne inteligencije iznimno je zanimljiva"
- Premijerom "Enigmatskih varijacija" inauguriran Dram(m)a centar Zajc

RIJEKA – Na komornoj pozornici Dram(m)a centra »Zajc« premijerno je izvedena predstava »Umjetne inteligencije u wellnessu« Talijanske drame HNK-a Ivana pl. Zajca, koja je nastala prema tekstu Giuseppea Nicodema.

Riječ je o trećem dijelu Nicodemove »Trilogije umjetne inteligencije«, koju još čine komadi »Rider, baka i U.I.« te »Bonsai ima kratke grančice«. Njima se Giuseppe Nicodemo, glumac ansambla Talijanske drame, predstavlja i kao zanimljiv pisac. U predstavi »Umjetne inteligencije u wellnessu« pojavljuje se u trostrukoj ulozi – kao autor teksta, redatelj uz Sabinu Morenu te kao tumač jedne od uloga. Treći dio trilogije nadovezuje se na »Bonsai ima kratke grančice«, u kojem je glavni lik Stefania Laganini, koja se našla u izolaciji, zatočena u staru i svom dnevnom boravku iz kojega snima online uratke za svoje pratitelje. Uz pomoć Alexije, umjetne inteligencije, ona snima »tutorijale« kojima daje pouku iz pletenja, a u tom samotnjačkom životu Alexija je Stefaniji jedina »prijateljica« s kojom svakodnevno komunicira. Tu je začeta i priča o bonsaju, koja se nastavlja i u »Umjetnim inteligencijama u wellnessu«.

Aktualna tema

Inspirirajući se danas aktualnom temom umjetne inteligencije, Giuseppe Nicodemo smjestio je radnju komada u wellness-centar na mirnom otoku Dokdou, spornom teritoriju između Koreje i Japana. Dok je u »Bonsaju« Alexija bila virtualna, u »Umjetnim inteligencijama u wellnessu« ona je dobila i tijelo, kao i umjetna inteligencija nazvana Alex. Za razliku od njih, koji su sada »živi« likovi na sceni, Stefania Laganini postala je glas u offu. U umjetnim inteligencijama kao gostima wellness-centra brigu vodi Teta Alida, a kakva je njezina prava uloga doznat ćemo tek u raspletu predstave, koji nećemo otkriti.

Scenograf i kostimograf Ivan Botički realistički je kreirao ozračje prostorije za wellness (uz oblikovanje svjetla Predraga Potočnjaka), sa svim rekvizitima koji se tu očekuju, no atmosfera istodobno priziva i znanstvenu fantastiku. Na prvi pogled riječ je o ležernoj, zabavnoj, žanrovski bi se moglo reći ernoj komediji, no iz podteksta se mogu iščitati mnoge ozbiljne teme i problemi karakteristični za vrijeme u kojem živimo. Pridajući umjetnim inteligencijama ljudske osobine, Giuseppe Nicodemo putem kazališnog medija propituje posljedice umjetne inteligencije, odnosno algoritamske pristranosti koje zapravo otkrivaju ljudske slabosti. Naime budući da algoritmi proširuju svoju sposobnost organiziranja društva, politike, institucija i ponašanja, sociolozi su se zabrinuli za načine na koje nepredviđeni izazvi i manipulacija podacima mogu utjecati na fizički svijet.

Originalan pristup

Slične teme već nalazimo u SF književnosti i filmovima, no Nicodemo je u svojem pristupu originalan. Motivima umjetne inteligencije i wellnessa povezoao je dvije teme koje svaka na svoj način obilježavaju suvremenost. S jedne strane umjetne inteligencije učinio je likovima »od krvi i mesa«, koji neočekivano otkrivaju i ljudske emocije poput tuge i ljubavi, ali i slabosti, dok je s druge strane današnja opsjednutost zdravim životom i oazama wellnessa, koji su umjetni rajevi i koji ljudi bijede od svakodnevnih problema i svojih ne baš tako sretnih života. Ozračje wellness-centra tako priziva ugođu, opuštanje i hedonizam, no naljče te zapravo lažne slike razotkriva teme kao što su depresija, suicidalnost, nasilje nad ženama i nasilje općenito, homoseksualnost, samoća, smrt... U tom smislu čini mi se indikativnim i glazbeni citat koji Nicodemo koristi u predstavi – pjesmu »I Wanna Be Sedated« američkog punk rock benda Ramones, u obradi i u originalu. Kad je riječ o izboru muzike, Giuseppe Nicodemo citira i korejsku glazbu, naročito K-pop, koji je postao sastavni dio južnokorejske kulture.

Predstavu »Umjetne inteligencije u wellnessu« nosi uložni glumački trojac, koji je utjelovio tri karakterno potpuno različita lika. U ulogu jedinog ljudskog lika je Leonora Surian Popov, koja tumači dijetetičarku, tetu Alidu, koja trenutačno radi kao spremnica u wellnessu na otoku Dokdou, voli pjevati i miksati zdrave sokove, dok je mjerenje kalorija za nju sveta stvar. Međutim, u trenutku njezina emocionalnog »pucanja«, i ona će otkriti potresnu priču iz svoje prošlosti. Kao glumac s osjećajem za komiku, Giuseppe Nicodemo ovoga se puta našao u ulozi tragikomične umjetne inteligencije pod imenom Alex, koji je zbog nesretne ljubavi postao tužan i sklón samoubojstvu (nažalost, i to je tema vezana za Južnu Koreju), a zbog ljubavnih problema morao je promijeniti korisnika te sada radi za gospođina Parka iz Koreje. Za razliku od suviše emocionalnog Alexa, Serena Ferraiuolo utjelovila je hladnu i racionalnu Alexiju, umjetnu inteligenciju Stefanije Laganini, koja se ipak mora suočiti s time da je poprmanjem ljudskog obliža dobila i tjelesne funkcije, kao i emocionalne reakcije koje je zbunjuju.

Život nije računalo

Premda cijelo vrijeme uživaju u uslugama wellnessa, umjetne inteligencije na kraju spoznaju da su postale trajne zatočnice na od svijeta odsječnom otoku, a suočavaju se i s time da »život nije računalo«, što je molda i ključna rečenica ove predstave. Što je na kraju bilo s Alexom i Alexijom, doznat će oni koji »Umjetne inteligencije u wellnessu« odu pogledati. Otkrit ćemo samo toliko da kraj predstave priziva antologijsku scenu iz »Istrebljivača« (»Blade Runner«), čuvenog američkog SF noir filma iz 1982. Ridleyja Scotta, koji govori o detektivu koji u budućnosti proganja odbjegle replikante, umjetna bića koja korporacija Tyrell reklamira kao »čovječnije od čovjeka«. Riječ je o monologu replikanta Roya Battya (Rutger Hauer), koji spada u jednu od najupečatljivijih scena smrti u povijesti filma (...»kao suze na kili... Vrijeme je za umiranje.«).

